

BA (History) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-I Examination: Oct/Nov.-2023

History (Compulsory) Paper-I

IKSHIS01101: Ancient Indian Science and Technology

Day and Date: Saturday, 23/12/2023

Total Marks: 30

Time: 2.30 PM To 3.30 PM

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

8

- 1 Varahamihira's emphasis was on ----- rather than astronomy.
A) Planetary Astrology B) Astrology C) Knowledge Astrology D) Chemistry
- 2 In Arabic, the term ----- is used for numerals
a) Hindsa b) Gandsa c) Rezma d) Palusti
- 3 ----- Means is an encyclopedia of Indian medicine
a) Charakasamhita b) Sushrutasamhita c) Brihatsamhita d) Vaidyakasamhita
- 4 ----These are the basic units of creation, destruction and re-creation of the world.
a)Alpa b)Kalpa c)Svalpa d)Anvaya
- 5 The term alchemy was born in ancient -----
a) China b) Greece c) Egypt d) Iran
- 6 The foundation of Nagar style temple is -----
a)Rectangle b)Spherical c)Triangle d)Square
- 7 The best temple of the Chola style is here.
a) Hampi b) Mysore c) Madras d) Thanjavur
- 8 The Chola temple at Gangai kondacholapuram was built by -----
a) Rajendra Chola b) Uttam Chola c) Rajaraja Chola d) Mahendra Chola

Q.2. Write short Notes (Two out of Three) .

10

- 1 Charaksamhita
- 2 Black-and-red ware
- 3 Indian Chemistry

Q.3 . Answer the following question on broad. (One out of two).

12

- 1 Explain what you know about India's contribution to medicine
- 2 Explain later metallurgy of Harappan culture

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

८

- 1 वराहमिहिराचा भर हा खगोलविज्ञानापेक्षा रसायनावर होता.
अ)ग्रहज्योतिषावर ब)फलज्योतिषावर क)ज्ञानज्योतिषावर ड)रसायनावर
- 2 अरब भाषेत -----या संज्ञेचा वापर अंकासाठी करतात
अ) हिंडसा ब)गण्डसा क)रेझमा ड)पलुस्ती
- 3 -----म्हणजे भारतीय वैद्यकशास्त्राचा ज्ञानकोशच आहे
अ)चरकसंहिता ब)सुश्रुतसंहिता क)बृहत्संहिता ड)वैद्यिकसंहिता
- 4 ----हे जगाची निर्मिती, विनाश आणि पुनर्निर्मितीचे मूलभूत एकक आहेत.
अ)अल्प ब)कल्प क)स्वल्प ड)अन्वय
- 5 अल्केमी या संज्ञेचा जन्म प्राचीन -----मध्ये झाला होता
अ)चीन ब)ग्रीक क)इजिप्त ड)इराण
- 6 नागर पद्धतीच्या मंदिराचा पाया -----असतो
अ)आयताकार ब)गोलाकार क)त्रिकोणी ड)चौकोनी
- 7 चोल शैली या पद्धतीचे सर्वोत्कृष्ट मंदिर -----येथे आहे.
अ)हम्पी ब)म्हैसूर क)मद्रास ड)तंजावर
- 8 चोलांचे गंगैकोंडचोलपुरम् येथील मंदिर ----- याने बांधले
अ)राजेन्द्र चोल ब)उत्तम चोल क)राजराजा चोल ड) महेन्द्र चोल

Q.2. टीपा लिहा. (तीन पैकी कोणतेही दोन).

१०

- 1 चरकसंहिता
- 2 काळी-तांबडी भांडी
- 3 भारतीय रसायनशास्त्र

Q.3. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१२

- 1 तुम्हाला भारताच्या वैद्यकशास्त्रातील योगदानाबद्दल काय माहिती आहे ते स्पष्ट करा
- 2 हडप्पासंस्कृतीच्या नंतरचे धातुविज्ञान स्पष्ट करा

BA (History) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-I Examination: Oct/Nov.-2023

History (Compulsory) Paper-I

IKSHIS01101: Ancient Indian Science and Technology

Day and Date: Saturday, 23/12/2023

Total Marks: 30

Time: 2.30 PM To 3.30 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

८

- 1 वराहमिहिराचा भर हा खगोलविज्ञानापेक्षा रसायनावर होता.
अ)ग्रहज्योतिषावर ब)फलज्योतिषावर क)ज्ञानज्योतिषावर ड)रसायनावर

Option 2

- 2 अरब भाषेत -----या संज्ञेचा वापर अंकासाठी करतात
अ) हिंडसा ब)गण्डसा क)रेझमा ड)पलुस्ती

Option 1

- 3 -----म्हणजे भारतीय वैद्यकशास्त्राचा ज्ञानकोशच आहे
अ)चरकसंहिता ब)सुश्रुतसंहिता क)बृहत्संहिता ड)वैद्यकसंहिता

Option 1

- 4 ----हे जगाची निर्मिती, विनाश आणि पुनर्निर्मितीचे मूलभूत एकक आहेत.
अ)अल्प ब)कल्प क)स्वल्प ड)अन्वय

Option 2

- 5 अल्केमी या संज्ञेचा जन्म प्राचीन -----मध्ये झाला होता
अ)चीन ब)ग्रीक क)इजिप्त ड)इराण

Option 3

- 6 नागर पद्धतीच्या मंदिराचा पाया -----असतो
अ)आयताकार ब)गोलाकार क)त्रिकोणी ड)चौकोनी

Option 1

- 7 चोल शैली या पद्धतीचे सर्वोत्कृष्ट मंदिर -----येथे आहे.
अ)हम्पी ब)म्हैसूर क)मद्रास ड)तंजावर

Option 4

- 8 चोलांचे गंगैकोंडचोलपुरम् येथील मंदिर ----- याने बांधले
अ)राजेन्द्र चोल ब)उत्तम चोल क)राजराजा चोल ड) महेन्द्र चोल

Option 1

Q.2. टीपा लिहा. (तीन पैकी कोणतेही दोन).

१०

- 1 चरकसंहिता

Ans:

चरकसंहिता चरकाची चरकसंहिता म्हणजे भारतीय वैद्यकशास्त्राचा ज्ञानकोशच आहे. त्यामध्ये विविध प्रकारचे ताप, कुष्ठरोग, उन्माद (हिस्टेरिया) आणि क्षय या रोगांची वर्णने आहेत.

- 2 काळी-तांबडी भांडी

Ans:

आहाड संस्कृतीचे वैशिष्ट्य म्हणजे पांढरी नक्षी केलेली काळी-तांबडी भांडी. ह्या प्रकारात प्रामुख्याने वाडगे, कुंडे, लोटे यांसारखी लहान भांडी असतात. त्या मानाने या प्रकारची मोठी भांडी जवळजवळ नाहीतच. भट्टीत उलटी ठेवून भाजल्यामुळे ती दुरंगी होते.

3 भारतीय रसायनशास्त्र

Ans:

प्राचीन काळी भारतात रसायनशास्त्र अल्प प्रमाणात होते. बुद्ध काळापासून (इ. स. पू. ६२३-५४३) या शास्त्रावर ग्रंथ आहेत. भारतीय रसायनशास्त्राची वाढ वैद्यकाची औषधी शाखा म्हणून झालेली आहे. धातूची भस्मे बनविणे व त्यांचा रोग-निवारणासाठी, तसेच शारीरिक बल वाढविण्याकरिता कसा उपयोग करावा याचाच विचार त्यामध्ये मुख्यतः आहे

4 भारतीय रसायनशास्त्र

Ans:

प्राचीन काळी भारतात रसायनशास्त्र अल्प प्रमाणात होते. बुद्ध काळापासून (इ. स. पू. ६२३-५४३) या शास्त्रावर ग्रंथ आहेत. भारतीय रसायनशास्त्राची वाढ वैद्यकाची औषधी शाखा म्हणून झालेली आहे. धातूची भस्मे बनविणे व त्यांचा रोग-निवारणासाठी, तसेच शारीरिक बल वाढविण्याकरिता कसा उपयोग करावा याचाच विचार त्यामध्ये मुख्यतः आहे

Q.3.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१२

1 तुम्हाला भारताच्या वैद्यकशास्त्रातील योगदानाबद्दल काय माहिती आहे ते स्पष्ट करा

Ans:

वैद्यकाच्याच दिशेने जाणारे होते पशुवैद्यकाचे ग्रंथ, विशेषतः अश्व व हत्ती यांच्या संबंधीचे; कारण दोन्हीही सैन्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचे होते. काही विषयांमध्ये संस्कृत ग्रंथांमधून तात्त्विक विचारांबरोबरच त्यांच्या प्रात्यक्षिक उपयोगाचीही माहिती आहे; प्राचीन समाजांप्रमाणे भारतातही औषधोपचारांची शिफारस जादूटोणा व तंत्रमंत्र यांनी पुरेपूर भरलेली असे; त्यामुळे वैज्ञानिक पद्धतीने वैद्यकशास्त्र विकसित होऊ शकले नाही. इ. स. च्या दुसऱ्या शतकात आयुर्वेदातील दोन महान विद्वान सुश्रुत आणि चरक भारतात होऊन गेले

2 हडप्पासंस्कृतीच्या नंतरचे धातुविज्ञान स्पष्ट करा

Ans:

तांब्याच्या वस्तू करण्याचे तंत्रज्ञान फारसे सुधारले नव्हते. त्याच्या खनिजाचे गोळे विस्तवात तापवून त्याला ठोकून पाहिजे तो आकार देता येत असे. परंतु कायथा संस्कृतीच्या दोन कुऱ्हाडी साच्यातून काढलेल्या आहेत. त्या अतिशय सुंदर घडवल्या आहेत. लोखंडाच्या वस्तू : महापाषाणीय लोक कुशल लोहार होते. त्यामुळे त्यांच्या थडग्यात लोखंडाच्या अनेक वस्तू सापडतात. त्यात शस्त्रे, हत्यारे, अवजारे प्रामुख्याने आढळतात. त्यातील काही वस्तूंचा काही भाग तांब्याचा आणि काही लोखंडाचा असतो.
